

**ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE**

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-806/2025. számú ügyben
a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet
látogatásával összefüggésben

*Előadó:
Dr. Deák-Kondákor Dóra*

Érintett szerv:
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet

2025.

**Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus
jelentése
az AJB-806/2025. számú ügyben**

1. Az eljárás megindulása

A 2011. évi CXLIII. törvénnyel kihirdetett kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyve (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) 1. cikke szerint „a *Jegyzőkönyv célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól.*”

A Jegyzőkönyv 3. cikke értelmében minden részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (nemzeti megelőző mechanizmus, a továbbiakban: NMM) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 2. § (6) bekezdése értelmében Magyarországon 2015. január 1-től az NMM feladatait az alapvető jogok biztosa látja el. E tevékenysége keretében az Ajbt. 39/B. § (1) bekezdése alapján beadvány és felmerült visszasság hiányában is rendszeresen vizsgálja a Jegyzőkönyv 4. cikke szerinti fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot.

A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmának érvényesítésétől a nemzet létét fenyegető különleges körülmények vagy szükségállapot/veszélyhelyzet esetén sem lehet eltérni.¹ Erre a Kínzás és Más Kegyetlen, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőző Albizottság (a továbbiakban: SPT) is rámutatott 2020. április 7-én kiadott CAT/OP/10 számú Tanácsában² (a továbbiakban: SPT Tanács).

1.1. A látogatás helyszínének kiválasztása

A Jegyzőkönyv 20. cikk e) pontja szerint a nemzeti megelőző mechanizmus feladatai teljesítése érdekében a felkeresni kívánt helyeket és a meghallgatni kívánt személyeket szabadon kiválaszthatja.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet (továbbiakban: Intézet) típusa és rendeltetése alapján kettős funkciójú bv. intézet. Alaptevékenysége külön kijelölés által meghatározott körben letartóztatással, biztonsági és egyéb fontos okból elhelyezett elítéltek szabadságvesztésével, az elzárással összefüggő büntetés-végrehajtási feladatok végrehajtása.

1.2. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A Jegyzőkönyv 4. cikk 1. bekezdése értelmében a nemzeti megelőző mechanizmus Magyarország joghatósága és ellenőrzése alatt álló bármely olyan helyen látogatásokat folytathat, „*ahol az embereket valamely állami hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával megfosztják személyes szabadságuktól*”. A 4. cikk 2. bekezdése szerint a Jegyzőkönyv alkalmazásában a szabadságelvonás mindennemű fogva tartást vagy bebörtönzést jelent, valamint egy személy elhelyezését olyan állami vagy magántulajdonú őrizetbe vételi környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el.

¹ Ld. a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény (kihirdette: az 1988. évi 3. tvr.) 2. cikk 2. pontját és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (kihirdette: az 1976. évi 8. tvr.) 4. és 7. cikkét.

² Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (7 April 2020) [CAT/OP/10] 5. pont.

A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 1. § (1) bekezdése értelmében „a büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) a külön törvényben meghatározott szabadságelvonással járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárasi kényszerintézkedéseket, a szabadságvesztésből szabadultak utógondozását, valamint a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatokat végrehajtó állami, fegyveres rendvédelmi szerv.” A törvény 6. § (1) bekezdése szerint a büntetés-végrehajtási intézetek látják el a szabadságelvonással járó büntetések és intézkedések végrehajtásával járó feladatokat. Mindezek alapján az Intézet fogvatartási helynek minősül, vagyis az alapvető jogok biztosja mint nemzeti megelőző mechanizmus Ajbt. 39/B. § (1) bekezdése szerinti hatásköre fennáll.

1.3. A látogatás célja

A vizsgálat a fogvatartotti körülmények feltárására és a korábbi vizsgálat alapján kiadott jelentésben megfogalmazott ajánlások megvalósulásának ellenőrzésére koncentrált.

1.4. Az érintett alapvető jogok

- Az élethez és emberi méltósághoz való jog: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.” [Alaptörvény II. cikk];
- A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma: „Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani.” [Alaptörvény III. cikk (1) bekezdés];
- A testi és lelki egészséghez való jog: „Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.” [Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) XX. cikk (1) bekezdés];
- A magán- és családi élethez való jog: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.” [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés];
- Az egyenlő bánásmóddhoz való jog: „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés].

1.5. Az alkalmazott nemzeti és nemzetközi jogforrások, iránymutatások

Nemzeti jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye;
- 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről;
- 1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről;
- 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról (a továbbiakban: Ajbt.);
- 2011. évi CXLIII. törvény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyv kihirdetéséről (a továbbiakban: Jegyzőkönyv);
- 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (a továbbiakban: Bvtv.);
- 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírásg helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól (a továbbiakban: IM rendelet);

- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.);
- 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról;
- 13/2022. (IV. 29.) BM rendelet a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak ételmezési ellátásának ételmezési szakmai és táplálkozás-egészségügyi követelményeiről;
- 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről;
- 180/2022. (V. 24.) Korm. rendelet az Ukrajna területén fennálló fegyveres konfliktusra, illetve humanitárius katasztrófára tekintettel, valamint ezek magyarországi következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzet kihirdetéséről és egyes veszélyhelyzeti szabályokról;
- 2022. évi XLII. törvény szomszédos országban fennálló fegyveres konfliktus, illetve humanitárius katasztrófa magyarországi következményeinek elhárításáról és kezeléséről;
- 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól;
- 37/2020. (VII. 24.) BVOP utasítás a videóhívással megvalósuló elektronikus kapcsolattartás eljárásrendjéről;
- Az Intézet parancsnokának 20/2023. sz. intézkedése az internet alapú Skype kapcsolattartás biztosításáról;
- Az Intézet parancsnokának 22/2023. sz. intézkedése a fogvatartotti kérelmek, panaszok előterjesztéséről, kezeléséről.

Nemzetközi források

- az ENSZ fogvatartottakkal való bánásmódra vonatkozó standard minimumszabályai (a továbbiakban: Mandela Szabályok) [*United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules) General Assembly resolution 70/175, annex, adopted on 17 December 2015*];
- Az ENSZ fogva tartott nőkkel való bánásmódra és a bűncselekményt elkövető nőkkel szemben alkalmazott, szabadságelvonással nem járó intézkedésekre vonatkozó szabályai (a továbbiakban: Bangkoki Szabályok) [*United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders (the Bangkok Rules) General Assembly resolution A/RES/65/229, annex, adopted on 21 December 2010*];
- Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (7 April 2020) [CAT/OP/10] (a továbbiakban: SPT Tanács);
- az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Európai Börtönszabályokról szóló Rec(2006)2-rev számú ajánlása (a továbbiakban: Európai Börtönszabályok);
- a CPT 2. Általános Jelentése [CPT/Inf (92) 3];
- a CPT 10. Általános Jelentése [CPT/Inf (2000) 13];
- a CPT 11. Általános Jelentése [CPT/Inf (2001) 16];
- a CPT-nek a büntetés-végrehajtási intézetekben az egy fogvatartottra jutó élettérre vonatkozó előírásai [CPT/Inf (2015) 44].

1.6. A látogatás módszere, a vizsgálat szempontjai

Az NMM alapvető feladata, hogy a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából a Jegyzőkönyv 4. cikke szerinti fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot vizsgálja.

A látogatócsoport tagjai a következő módszereket alkalmazták:

- a) dokumentumok bekérése, helyszíni iratbetekintés, fényképfelvételek készítése;

- b) az elhelyezés fizikai körülményeinek vizsgálata;
- c) fogvatartottak, az Intézet személyi állományának tagjai és vezetői személyes meghallgatása, előzetesen kidolgozott, iránymutatásként szolgáló kérdéssorok alapján.

Az Intézet látogatása során a látogatócsoport tagjai a vezetőség tagjaival és a fogvatartottakkal készítettek interjúkat. Megtekintették az Intézet közösségi tereit, illetve felmérték a zárkáinak állapotát, fényképfelvételeket készítettek és betekintettek a vonatkozó iratokba.

A helyszíni vizsgálat a székhelyobjektumra (I. objektum; továbbiakban: Objektum) korlátozódott.

1.7. Szankciók tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

1.8. A látogatások időpontja és résztvevői

A látogatás időpontja: 2023. október 5.

A látogatás résztvevői:

- Dr. Kozma Ákos, alapvető jogok biztosa;
- Dr. Deák-Kondákor Dóra, jogász;
- Dr. Tóth Júlia, jogász.

2. Tényállás és megállapítások

2.1. Általános információk és létszám adatok

Az Intézet létesítése az 1875. évi V. törvénynek köszönhető. 2002. március 27-én adták át a Fiatalok Regionális Büntetés-végrehajtási Intézetét, amely az alapító okirat módosítása következtében 2009. december 31-ei hatállyal beolvadt a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézetbe. 2010. augusztus 15-től szirmabesenyői telephelyként működik. Alapfeladatául biztosítja elsősorban a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyében, Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyében és Heves Vármegyében lakó fiatalok férfi fogvatartottak szabadságvesztésével összefüggő büntetés-végrehajtási feladatok végrehajtását. A 2020. évben megvalósult férőhelybővítésnek köszönhetően az Intézet új objektummal bővült, melynek következtében az intézet befogadóképessége 885 főre emelkedett. A látogatás napján az Intézet befogadóképessége 1055 fő (I. objektumban 281 fő, II. objektumban 774 fő). Az I. objektumban 258 fő, II. objektumban pedig 699 fő volt elhelyezve, összesen 957 fő. 9 fő volt a látogatás idején reintegrációs, 2 fő pedig otthonápolási őrizetben. További 22 fő külföldi volt reintegrációs őrizetbe helyezve. Az Intézetben tartózkodó fogvatartottak közül 25 fő volt külföldi állampolgár, jellemzően a környező államok polgárai. Az Objektumban csak felnőttek kerültek elhelyezésre, míg a II. objektumban fiatalokat is elhelyeztek, a látogatás idején 35 fő fiatal fogvatartott volt az Intézetben.

Az Intézet telítettségi adatai a látogatás napján:

	Körlet	Elhelyezhető létszám (fő)	Tényleges létszám (fő)	Telítettség (%)
I. Objektum	100-200:	58	51	88%
	300:	50	46	92%
	400:	50	46	92%
	500:	57	55	96%
	600:	61	61	100%
	EÜ. részleg	5	7	104%
II. Objektum	A. ép.	114	105	92%
	B. ép.	111	49	44%
	C. ép.	108	104	96%
	D. ép.	108	103	95%
	E. ép.	108	104	96%
	G. ép.	96	90	94%
	F. ép. 100:	43	43	100%
	F. ép. 200:	43	43	100%
	F. ép. 300:	43	42	98%

Az I. objektum telítettsége tehát a látogatás napján 93%, míg a II. objektumé 76%-os volt.

A látogatás idején az Objektumban jelen lévő fogvatartottak létszáma:

Jogerős szabadságvesztést töltők	fegyház	14
	börtön	13
	fogház	0
Letartóztatottak	letartóztatott, I. fokú ítéletig	202
	letartóztatott, nem jogerősen elítélt	21
szabálysértési elzárás		6
büntetőjogi elzárás		0
szab.vesztésre átváltoztatott közérdekű munka büntetés		1
szab.vesztésre átváltoztatott pénzbüntetés		1
megőrzésen az intézetben lévők száma		3

A látogatás idején a biztonsági kockázati csoportok és rezsimekategoróriák szerinti létszám az Objektumban:

Biztonsági kockázat			Rezsimekategoróriák				Összesen
Magas	Közepes	Alacsony	Szigorúbb	Általános	Enyhébb	Nincs besorolva	
23	229	0	16	228	4	10	258

Az Intézetben a látogatás időszakában több speciális részleg működött: drogprevenációs részleg, első bűncselekményesek részlege, alacsony biztonsági kockázatosok részlege.

2.2. A fogvatartottak befogadása

A befogadási eljárás³ során az intézetbe érkező fogvatartott először a nyilvántartó csoporthoz kerül, ahol a személyi adatok egyeztetése után nyilvántartási számmal látják el. Az állandó személyazonosító okmányait (személyi igazolvány, lakcímkártya, jogosítvány, útlevél) és egyéb iratait, igazolványait (pl. közgyógyellátási igazolvány) a befogadásakor át kell adnia, azt a bv. intézet

³ Házi rend 2. o.

megőrzi. Külföldi állampolgárságú fogvatartott esetében – kiutasítás mellékbüntetés esetén – az intézet az úti okmányt az I. fokú bíróság székhelye szerint illetékes idegenrendészeti hatóságnak küldi meg. Amennyiben a bíróság kiutasítás mellékbüntetést nem alkalmazott, az úti okmány szintén okmányletétbe kerül. Az okmány- vagy értékletétbe helyezett iratok és készpénzt helyettesítő eszközök (személyi igazolvány, jogosítvány, bank- és kereskedelmi kártyák, takarékkönyv, stb.) lejáratát idejét az intézet nem kíséri figyelemmel.

A befogadáskor nyilatkoztatják a fogvatartottat a személyes adatainak kezeléséről, felhasználásáról, dohányzási szokásáról, esetleges rendőri bántalmazásáról.

A felszerelés során minden fogvatartott megkapja az étkezéshez szükséges eszközöket, az ágyneműt, a törülközőt, valamint az elítéltek a formaruhát is.

A fogvatartottat közösségbe helyezését megelőzően egészségügyi szempontból megvizsgálják. A befogadáskor történő elsődleges egészségügyi vizsgálatot szakápoló végzi, ezt 72 órán belül orvosi vizsgálat követi. Befogadáskor a fogvatartottnak jeleznie kell a befogadását megelőzően elszenvedett sérüléseket, baleseteket, betegségeit, folyamatban levő kezelését, továbbá bemutatni az erről szóló egészségügyi dokumentációt az orvosnak. A fogvatartottat írásban tájékoztatják az egészségügyi ellátásra, gyógyszeres kezelésre vonatkozó legfontosabb tudnivalókról.

Normál körülmények között csak fertőző betegség észlelése esetében az egészségügyi személyzet intézkedik egészségügyi elkülönítéséről, de a látogatás idején fennálló gyakorlat szerint a befogadás során a tünetmentes érkezőket is lekülönítik 4 napra. A 4. tünetmentes nap elteltével a normál szabályok szerint folytatódik a befogadás.

Az orvosi vizsgálat mellett külön van a pszichológusi befogadás, minden egyes fogvatartott esetében ez is kötelező.

A fogvatartott zárkáját vagy lakóhelyiségét, illetve fekhelyét a reintegrációs tiszt, munkaidőn túl a biztonsági tiszt vagy a bv. intézet vezetője által kijelölt más személy jelöli ki. Külföldi állampolgárok esetében igyekeznek úgy elhelyezni őket, hogy a zárka társaival kommunikálni tudjon egy általuk ismert közös nyelven.

A befogadás során a fogvatartottat meghallgatja a Befogadási és Fogvatartási Bizottság, majd a meghallgatása után döntenek rezsimbe és biztonsági kockázati csoportba sorolásáról, munkahelye és munkaköre kijelöléséről, beiskolázásáról, illetve elhelyezési részlegre és reintegrációs csoportba helyezéséről.

A befogadás során a fogvatartott megkapja a jogaira és kötelezettségeire vonatkozó tájékoztatót.

A meghallgatott fogvatartottak a befogadási eljárással, a letételezéssel, nyilvántartásba vétellel kapcsolatban nem fogalmaztak meg problémákat.

A fogvatartottak befogadásával kapcsolatban a vizsgálat nem tárt fel alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt.

2.3. Elhelyezési körülmények, higiéniai körülmények, tisztálkodás

A helyszíni parancsnoki tájékoztatás szerint rendszeres a karbantartás a többszintes épületben. A fogvatartottakat 3-7 fő befogadására alkalmas zárkákban helyezték el. A zárkák állapota kielégítő, a falak viszonylag tiszták, a használat nyomai kis mértékben látszódnak. A zárkák egy részének teljesen, másik részének a padlózata járólappal csak részben (mellékhelyiség) burkolt. A levegő és a fény természetes áramlása biztosított a zárkákban, valamennyi zárkában le van választva a mellékhelyiség, ám azok állapota változó, több helyen vizesedés nyomai tapasztalhatóak. A zárkákban a meleg vízhez jutás biztosított.

A vizes blokkok már rosszabb állapotban vannak, több helyen erősen rozsdásodnak a kapaszkodók és a szerelvények.

A nők és a dolgozó fogvatartottak naponta tudnak fürdeni. Takarítás naponta van, amihez a fogvatartottak kapnak megfelelő eszközöket.

A parancsnok elmondása szerint az elhelyezésnél kiemelten figyelnek arra, hogy a szexuális bűnelkövetőket és a kiskorúak elleni bűnelkövetőket elkülönítsék a többiektől, az idős

fogvatartottakat pedig igyekeznek a korosztályukhoz közel állókhöz elhelyezni. A krónikus beteg személyeket orvosi javaslat alapján külön betegszobába helyezik el.

Az NMM az elhelyezési körülményekés kapcsán nem tapasztalt visszasságot. A látogatás idején az egy fogvatartottra jutó élettér megfelelt mind a hazai jogszabályok,⁴ mind a nemzetközi standardok⁵ minimális élettérre vonatkozó előírásainak. Ugyanakkor a vizesblokkok és zárkán belüli mellékhelyiségek falazata felújításra szorul.

A személyzet tájékoztatása szerint az Objektumban vissza-visszatérő probléma a kártevők (poloska, csótány) jelenléte, bár az utóbbi években javult a helyzet. Rendszeresen az irtások, de a szállítások során még mindig sok élősködő jut be az intézménybe. Több fogvatartott mutatott a testen csípésnyomokat a látogatás során. Az ágyipoloskák az elmondásuk szerint csak bizonyos zárkákra koncentrálnak.

A kártevők jelenléte sérti a kínzás, kegyetlen és megalázó bánásmód tilalmának követelményét.

A női fogvatartottak a higiénés feltételek biztosítása kapcsán elmondták, hogy a speciális higiénés szükségleteiket figyelembe veszik. Tudnak vásárolni maguknak tisztálkodási és menstruációs termékeket, de amennyiben ez nem megoldható, az Intézettől is kapnak tisztasági csomagot.

A Házirend⁶ szerint a zárkán 1 csomag vatta, 2 doboz (max. 40 db) tampon, 2 csomag (max. 40 db) egészségügyi betét és 2 doboz (max. 40 db) tisztasági betét tartható. Ez a mennyiségi limit a boltban elérhető kiszerezést figyelembe véve a magasabb árú termékből maximum 32 db, míg az olcsóbb termékből maximum 16 db tampon jelent. A boltban pedig csak hetente tudnak vásárolni a fogvatartottak. Az átlagos 5 napos ciklussal és a tamponok átlagos használati idejével (5 óra) számolva viszont minimum 25 db tampon szükséges egy női fogvatartott számára. Emiatt az NMM álláspontja szerint célszerűbb lenne ezen higiéniai termékeket nem csomagszám, hanem darabszám alapján meghatározni a Házirendben.

Az NMM újra felhívja a figyelmet⁷, hogy a fogvatartott nőkkel való bánásmódra vonatkozó ENSZ dokumentum, a Bangkoki Szabályok 5. pontja értelmében a fogvatartott nők esetében biztosítani kell a speciális higiéniai szükségleteik kielégítéséhez szükséges eszközöket, beleértve e körbe az térítésmentes intimbetéteket is. Ebbe az is beletartozik, hogy megfelelő mennyiségben álljon rendelkezésre a fogvatartott számra az intimbetét/tampon. Az Európai Börtönszabályok 34.1 pontja szerint pozitív intézkedéseket kell hozni a fogvatartott nők sajátos szükségleteinek kielégítése érdekében. A CPT rámutatott, hogy az, ha nem gondoskodnak a nők alapvető higiéniai szükségleteiről – mint az intim higiéniai termékek, pl. betét és tampon biztosítása – már önmagában is megalázó bánásmódot jelent.⁸

Tekintettel arra, hogy a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága 2024. május 29-én úgy nyilatkozott⁹, hogy az NMM jelentésének hatására valamennyi bv. intézetre kiterjedően módosították a fogvatartottak birtokában tartható tárgyak listáját, e körben az NMM nem fogalmaz meg ajánlást jelen jelentésben.

⁴ A 16/2014. (XII.19.) IM. rendelet 121. § (1) bekezdése szerint „a zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítélre hat köbméter légtér és egyéni elhelyezés esetén legalább hat, közösen elhelyezett elítéltek esetén személyenként legalább négy négyzetméter élettér jusson.”, a (2) bekezdés alapján „az élettér kiszámításakor a zárka vagy a lakóhelyiség alapterületéből az illemhely és a mosdó által elfoglalt területet (...) figyelmen kívül kell hagyni.”

⁵ A CPT-nek a büntetés-végrehajtási intézetekben az egy fogvatartottra jutó élettérre vonatkozó előírásai [CPT/Inf (2015) 44] 9-10. pontja értelmében az egyszemélyes zárkákban 6m², a több személy által lakott zárka esetében személyenként minimum 4 m² élettér kell, hogy rendelkezésre álljon, nem beleszámítva a vizesblokk által elfoglalt területet.

⁶ Házirend 2. sz. melléklet – a fogvatartottak birtokában tartható tárgyak fajtánként és mennyiségi szempontból történő meghatározása

⁷ ld. AJB-1532/2024. jelentés 9.o.

⁸ A CPT 10. Általános Jelentése [CPT/Inf (2000) 13] 31. pont.

⁹ 30500-17/482-5/2024.fogv. sz. válaszevél

2.4. Élelmezés, kiétkező bolt

Az Objektum főzőkonyháján a látogatás napján a fogvatartottakra és a személyzetre főztek. A konyhán 11 fogvatartott dolgozik. Az étlapokat dietetikus és az orvos is jóváhagyja. Évente kétszer van NÉBIH ellenőrzés a konyhán. A 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet hatálya – az 1.§ (1) b pontja értelmében – kiterjed valamennyi, közétkeztetési szolgáltatást saját, működő főzőkonyhája révén biztosító Intézményre, szervre, szervezetre, gazdasági társaságra, természetes személyre (a továbbiakban együtt: Közétkeztető). Ugyanezen rendelet 2.§ (1) bekezdés 2. pontja szerint a diétás étrend: olyan ételekből összeállított étrend, amely különleges összetételére vagy az előállítása során alkalmazott egyedi eljárásra tekintettel olyan fogyasztók speciális táplálkozási igényeit elégíti ki, akik számára sajátos egészségi állapotuk bizonyos anyagok ellenőrzött mértékben történő fogyasztását teszi indokolttá. A büntetés-végrehajtás intézetekre speciális szabályok vonatkoznak, amelyet a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak élelmezési ellátásának élelmezési szakmai és táplálkozás-egészségügyi követelményeiről szóló 13/2022. (IV. 29.) BM rendelet tartalmaz. Az Objektumban többféle diéta is biztosított (gluténmentes, tej- és gluténmentes, tejmentes, vesekímélő stb.), a normál étrenden lévők napi háromszor, a cukorbetegek ötször kapnak ételt. Összesen 7 féle menüt készítenek a két konyharészben. Az ételallergiás menüket az elkülönült kiskonyhában, míg a többit a nagy konyharészben készítik. Az élelmezéssel kapcsolatban a meghallgatott fogvatartottak nem jeleztek problémát. Az Intézet által átadott dokumentumok/étlapok (2023.06.26-2023.10.08.) nem felelnek meg a 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendeletnek, azonban megfelelnek a 13/2022. (IV. 29.) BM rendeletnek. Naponta biztosítandó energiaszükséglet egész napos étkeztetés esetén 19-69 éves korcsoport számára: 2000-2500 Kcal. A BM rendelet nem határoz meg energiaszükségleti megfelelést, csupán egy táblázatot ad meg a napi kenyér és hús adagjának biztosítása érdekében. Az étlapok nem jelölik az ételekben a zsír, szénhidrát, cukor mennyiségét, ennél fogva nem ellenőrizhető, hogy az így biztosított diétásétrend megfelel-e a pl. a maximális cukormennyiség, szénhidrátmennyiség követelményének. Az étlapoknak csak egy része tartalmazza az étkezések energiataralmát, ugyanakkor a megjelölt KJ értékek alapján az *alpnorma szerinti étkezés energiataralma messze meghaladja az ajánlott mennyiséget (kb. 3000-3500 kcal), ami a mozgásszegény életforma mellett növeli az elhízás veszélyét. Az NMM felhívja a figyelmet arra, hogy „a jobb minőségű élelmezésnek közismerten pozitív hatása van a fogvatartottak hangulatára”,¹⁰ ami hozzájárulhat az egymás közötti, illetőleg a személyi állománnyal való kapcsolatukban kialakuló konfliktusok csökkenéséhez, illetve egészségmegőrző hatása is van.* A fogvatartottak az Objektum boltjában vásárolhatnak szükségleti cikkeket a munkadíjükből vagy letéti pénzükből fogvatartotti kártyával. A vásárlás előzetes ütemterv alapján valósul meg. Az Intézetben minden héten szerdán és csütörtökön van nyitva a kiétkezői bolt. A bolt áraival és a kínálatával kapcsolatban a meghallgatott fogvatartottak nem fogalmaztak meg kifogást, úgy nyilatkoztak, hogy mindig tudnak valamit venni, hogy kiegészítsék az Intézet által biztosított étkezést, és további higiéniai termékekhez és a dohányárukhoz is hozzájutnak. *A kiétkeztetéssel kapcsolatban az NMM nem állapított meg alapjoggal összefüggő visszasságot.*

2.5. Egészségügyi és pszichológiai ellátás

Az Intézet állandó egészségügyi ellátását 1 osztályvezető, 2 szakorvos (egy pozíció betöltetlen), 1 diplomás ápoló, 2 főápoló és 12 szakápoló és 1 szakasszisztens (a másik fő tartósan távol van) biztosítja. A pszichológiai ellátást 1 alosztályvezető, 3 szakpszichológus és 1 szakasszisztens biztosítja.

Ha a fogvatartottnak egészségügyi problémája van, kérelmi lapon jelezhetik a fogvatartottak, ha egészségügyi probléma miatt orvoshoz szeretnének menni, illetve a befogadást követő 72 órán belül orvosnak kell megvizsgálnia a fogvatartottat. Ha olyan problémája van, amit az Intézetben az orvos nem tud ellátni, akkor gondosoknak a kiszállításáról a megfelelő szakrendelésre (előre

¹⁰ Balogh Attila: Felmérés a fogvatartottak közérzetét javító intézkedések hatásairól. Börtönügyi Szemle 2003/3. 40. o.

egyeztetett időpontra). Ha pedig szükséges akkor elszállítják a Berettyóújfalura, a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházába.

A gyógyszerelést a főápoló végzi, név szerinti tárolókba van elhelyezve a gyógyszer, a kiosztást az elhelyezési körleten az ápolók végzik, reggel-délben és este. Időskorú személyek orvosi felügyelete folyamatos, és nagyon figyelnek az orvosi utasítások betartására, gyógyszerek időben történő bevételére. Jelenleg 4 inzulinos fogvatartott van az Objektumban, nekik a körleten adja be napi háromszor az ápoló a szükséges injekciókat, továbbá 1 szervátültetésen átesett fogvatartott van, akit az állapota miatt a betegszobán helyeztek el, mivel folyamatos felügyeletet igényel. Covid vakcinát és az influenza elleni oltást is lehet igényelni az Intézetben, a fogvatartottak szabadon döntenek ennek felvételéről, nincsenek rá kötelezve.

Fogorvosi ellátás felváltva van heti három alkalommal az Intézetben (hétfőn az Objektumban, kedden és csütörtökön pedig a II. objektumban). A fogászati ellátást kérelem lapon kell kérni, az ellátás teljeskörű, akár fogpótlásra is van lehetőség, ha a fogvatartottnak van rá letéti pénze.

A pszichológusok rendszeresen tartanak szemlét, illetve a befogadás során is beszélnek a fogvatartottakkal, továbbá kérelem alapján mehetnek hozzájuk a fogvatartottak. Több fogvatartott heti szinten jár a pszichológusokhoz.

A fogvatartottak alapvetően elégedettek voltak az egészségügyi részleggel, a pszichológussal. Többen rendszeresen rendelnek az egészségügyi csoporton keresztül vitaminokat, ezzel kapcsolatban problémát nem jeleztek, a gyógyszereléssel kapcsolatban szintén nem jeleztek problémát.

A vizsgálat a fogvatartott személyek egészségügyi és pszichológiai ellátásával kapcsolatban alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem tárt fel.

2.6. Kapcsolattartás

A kapcsolattartás főbb formái: személyes látogatófogadás, videotelefonálás, telefonálás, csomagküldemény, levélküldemény.

A koronavírus-járvány időszaka alatt – a fertőzés megelőzése érdekében – a személyes kapcsolattartási módok korlátozására került sor a büntetés-végrehajtási intézetekben, a látogatás időpontjában ezen korlátozásokat már részben feloldották.

A Házirend előírásai szerint¹¹ a rendelkezési jogkör gyakorlója, illetve az intézet engedélye alapján a fogvatartott hozzátartozóival, valamint az általa megjelölt személyekkel tarthat kapcsolatot. A kapcsolattartó regisztrálásához elengedhetetlen az érintett személy hozzájárulása. Az ehhez szükséges formanyomtatványt reintegrációs tisztjétől kaphat a fogvatartott. Ennek hiányában a megjelölt személlyel kapcsolatot nem tarthat. Tizenhat éven aluli kapcsolattartó esetén a törvényes képviselő írásos hozzájáruló nyilatkozatára van szükség. A letartóztatottak kapcsolattartására vonatkozóan a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében a rendelkezési jogkör gyakorlója korlátozást, tiltást rendelhet el.

A fentiekén túl a fogvatartott kapcsolatot tarthat védőjével, illetve egyeztetést követően jogi képviselőjével is. A védő hetente egyszer, egy óra időtartamban jogosult telefonbeszélgetés kezdeményezésére.

A Házirend előírásai szerint a rezsimszabályokhoz igazodóan egyidejűleg négy fő látogatót fogadhat, kiskorú (18. életévét be nem töltött) látogató csak felnőtt korú személy kíséretében léphet az intézetbe. Ha az intézet biztonsága indokolja, az intézet elrendelheti, hogy biztonsági fülkében beszéljen hozzátartozóival. A megjelölt személyek részére a látogatásról az intézet a fogvatartott útján értesítést küld. Ha nem az a személy érkezik, akinek a látogatási értesítést küldték, de az érintett személy a nyilvántartott kapcsolattartója, a látogatás engedélyezhető. A látogatások számát, időpontját és a látogatás alkalmankénti időtartamát a rezsimszabályoknak megfelelően a bv. intézet parancsnoka határozza meg. A nem magyar állampolgárságú elítélthez külföldről érkezett személy látogatását az intézet parancsnoka lehetőség szerint soron kívül engedélyezi.

¹¹ Házirend V. fejezet és XXI. fejezet

A látogatófogadás a plexifallal elválasztott asztalok mellett a látogató teremben vagy biztonsági fülkében zajlik.

A fogvatartott levelezhet, illetve havonta csomagot fogadhat és küldhet. A csomag fogadása postai úton történhet, illetve webshopon keresztül vagy látogatófogadás során rendelhető meg. A bv. szerv területén kívülről érkező csomagban élelmiszer, tisztálkodási szer, dohánytermék egyáltalán nem küldhető.¹² A csomag maximális súlya 5 kg lehet, amennyiben a csomag túlsúlyos (kivéve a ruházatot, gyógyszert vagy gyógyászati segédeszközt tartalmazó csomagot) vagy kapcsolattartásra nem jogosulttól érkezik, azt visszaküldik a feladónak.

A látogatófogadás során összeállítható csomagok, illetve előre összeállított egységcsomagok megrendelésének módját és idejét az intézetparancsnok határozza meg. Az így megrendelt csomagok a havonta engedélyezhető keretbe beleszámítanak.

A nem magyar állampolgárságú fogvatartott részére az Intézet elősegíti, hogy diplomáciai, ill. konzuli képviselétével levelezés, telefonálás, látogatás, csomagküldés, pénzküldés formájában kapcsolatot tartson. A kapcsolattartást az Intézet csak biztonsági szempontból ellenőrzi. A külképviselet tagja csak a külföldi fogvatartott beleegyezésével tarthat kapcsolatot. Ha a külföldi fogvatartottnak nincs letéti pénze, a hozzátartozó részére havonta egyalkalommal – az Intézet költségére – küldhet levelet.

Azok a fogvatartottak, akik rendelkeznek kapcsolattartóval, igényelhetnek mobiltelefont, és a rájuk vonatkozó rezsimszabályoknak megfelelő gyakoriságban és időtartamban telefonálhatnak. Emellett fali telefon is rendelkezésre áll azoknak, akiknek nincs annyi pénze, hogy a kauciót kifizessék a mobiltelefonra.

A Mandela Szabályok 58. pontja értelmében a fogvatartottak számára a hagyományos módokon – levelezés, látogatók fogadása – túl a rendszeres kapcsolattartást, amennyiben lehetséges, telekommunikációs, elektronikus, digitális és egyéb eszközökön keresztül is biztosítani kell.

A fogvatartottak végrehajtási fokozatokra és rezsimekre vonatkozó szabályok szerint legalább havi 1 alkalommal, legalább 1 órában élhet az intézet által biztosított telekommunikációs eszköz útján történő kapcsolattartás lehetőségével. A házirend 2. melléklete tartalmazza a pontos alkalmakat és időtartamot. A telekommunikációs eszköz útján történő kapcsolattartás az intézet rendje, a fogvatartás biztonsága érdekében jogszabályban meghatározott módon ellenőrizhető, indokolt esetben megszakítható. A fogvatartott csak és kizárólag a regisztrált, előzőleg a reintegrációs tiszt által ellenőrzött kapcsolattartó személyekkel folytathat alkalmazáson keresztüli video beszélgetést.

Az alkalmazás használatához a fogvatartottnak kérelmet kell előterjeszteni. A megtagadott alkalmazáson keresztüli kapcsolattartás (elutasított kérelem) esetén a panasz elbírálásában a bv. intézet vezetője hoz döntést. További jogorvoslatnak helye nincs.

A fogvatartott felelőssége a hozzátartozó kiértékelése. A telefonálásra engedélyezett időtartamba az alkalmazás használata nem számít bele, a fogvatartott havonta legfeljebb egy alkalommal kommunikálhat, ettől az intézetparancsnok méltánylást érdemlő esetben eltérhet. Az engedélyezett használat során a fogvatartott a rendelkezésre álló időkereten belül kizárólag egy kapcsolattartónak a regisztrált Skype címére kezdeményezhet hívást. A minimum időkeret alkalmanként 60 perc. Az alkalmazást használó kapcsolattartók személyazonosításának módja az érvényességi időn belüli (lejárati időnek az okmányon szereplő utolsó nap tekintendő) személyazonosító igazolvány bemutatása a kamerán keresztül.

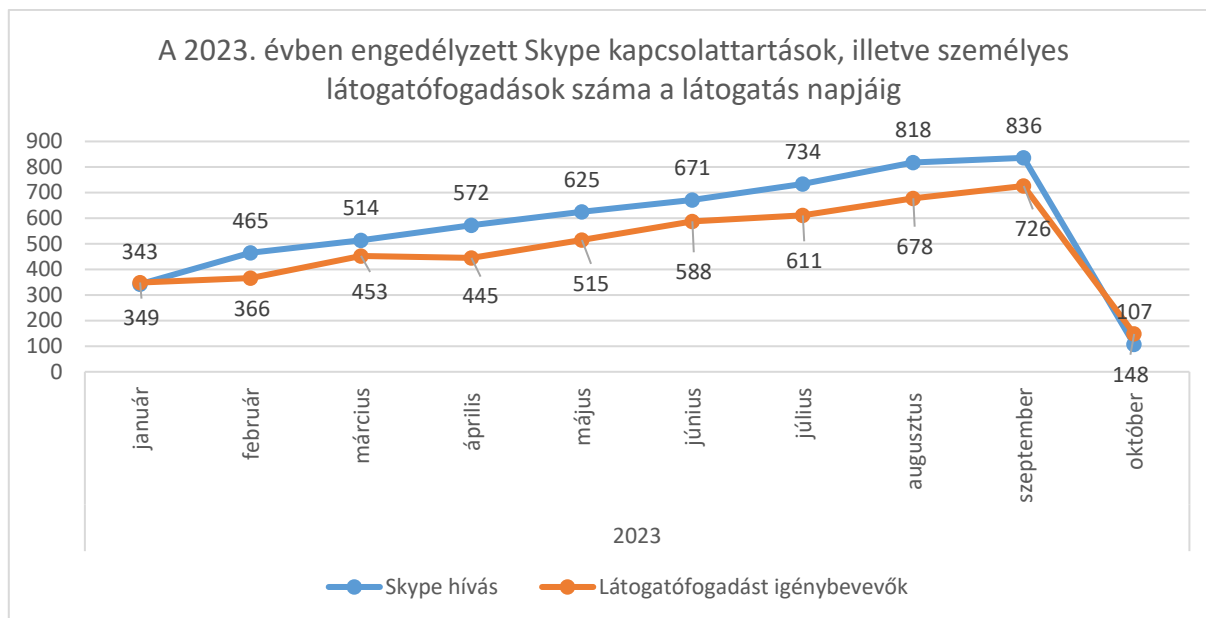
A bv. intézetből hívott Skype végponton maximum 4 személy tartózkodhat. A Skype végponton tartózkodó személyek beazonosítása kamerán keresztül személyazonosításra alkalmas, fényképes okmány felmutatásával történik.

Az alkalmazás szabályait vizuális vagy auditív módon (normál kommunikáció szabályait sértő vetkőzéssel, írásos tiltott információ felmutatásával stb.) megsértő cselekmény megvalósításakor az ellenőrző személynek a kapcsolatot azonnal meg kell szakítani (az ellenőrzést végző állományi tag kontroll monitorján észleli és a kontroll beviteli eszközzel kapcsolatot bont), és minden esetben, a

¹² Bv.tv. 176. § (4) bekezdés

fogvatartott ellen fegyelmi eljárást kell kezdeményezni, akkor is, ha a cselekményt a kapcsolattartó (polgári személy) követte el.

A személyi állomány tagjai szerint népszerű volt a Skype-használat, de tapasztalataik szerint a járvány lecsengése utáni újranyitással, a személyes kapcsolattartás újra engedélyezésével a látogatófogadások száma folyamatosan emelkedik vissza a járvány előtti szintre, ezzel egyidejűleg a Skype használat száma csökken.

A fogvatartottak közül ugyanakkor többen elmondták, hogy főleg idős rokonaikkal tartják a kapcsolatot, akik nem értenek a videótelefonáláshoz, ezért fontos volt számukra a személyes látogatófogadás újra indulása. Többen jelezték, hogy nagy család esetén, amennyiben a gyerekeik különböző nevelőszülők gondozásában van, akkor nem tudják valamennyivel felvenni videóhívással a kapcsolatot, mivel a hívható személyek száma korlátozott.

A fogvatartottak és a hozzátartozók közötti kapcsolattartásnak nagy szerepe van a családi kapcsolatok megőrzésében és fenntartásában, a családi kapcsolatok leépülése nem segíti a fogvatartottak reintegrációját.

A fogvatartotti meghallgatások alapján megállapítható, hogy a fogvatartottak továbbra is fokozottan igénylik a személyes kapcsolattartás, látogatófogadás lehetőségét. Noha a látogatás idején már volt lehetőség mind a Skype-os hívásokra, mind a személyes látogatófogadásra, a személyes találkozókat még mindig személytelenné teszi az, hogy a fogvatartottak és családtagjaik csak úgy találkozhatnak, hogy őket elválasztja egy plexifal, így semmilyen fizikai kontaktus nem jöhet létre köztük.

A bv. intézetek működése szempontjából fontos a biztonságos őrzés feltételeinek fenntartása és a tiltott tárgyak bevitelének megakadályozása. Mindezt elősegítheti a magas plexifal felállítása, azonban ez sem jelent teljes garanciát arra, hogy minden tiltott tárgyat kiszűrjenek. Egyes fogvatartottak esetében akkor lehet indokolt a teljes plexifal elválasztás a látogatófogadás során, ha biztonsági kockázatot jelent a közvetlen érintkezés. Azon fogvatartottak esetében, akik alacsonyabb biztonsági kockázati besorolást kaptak, indokolt lehet megvizsgálni, hogy miként biztosítható a fizikai érintkezést is lehetővé tevő látogatófogadás. Az NMM álláspontja szerint a közvetlen találkozás lehetősége elősegíti a fogvatartottak reintegrációját, ösztönző lehet a jó magaviseletre és hozzájárul a családi kapcsolatok fenntartásához.

Az Alaptörvény VI. cikkében biztosított családi élethez való joggal és a III. cikkben foglalt megalázó bánásmód tilalmával összefüggő visszásságot eredményezhet, ha a fogvatartottak csak úgy találkozhatnak a hozzátartozóikkal, hogy őket teljes mértékben egy plexifal választja el egymástól.

Tekintettel arra, hogy a BVOP időközben 2024. július 1-vel módosította a látogatás végrehajtásának eljárási szabályairól szóló 12/2020 (IV. 24.) BVOP utasítást¹³, valamint 2025. március 1-jétől módosultak a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény vonatkozó rendelkezései, az NMM a jelen jelentésben nem fogalmaz meg ajánlást a látogatófogadás kapcsán.

A kapcsolattartás egyéb – fentebb leírt – formáival kapcsolatban az NMM nem tárt fel alapjoggal összefüggő visszasságot.

2.7. Reintegrációs tevékenységek – munkavégzés, oktatás, szabadidős programok, vallásgyakorlás és lelki gondozás

A Mandela Szabályok 4.2. pontja szerint a reintegráció érdekében a fogvatartottak egyéni kezelési igényeivel összhangban álló oktatási, szakképzési és munkalehetőségeket, valamint egyéb megfelelő és elérhető – többek között jóvátételi, erkölcsi, spirituális és egészségügyi vagy sport jellegű – támogató programokat kell biztosítani. Az Európai BörtönSzabályok 25. pontja szerint a fogvatartás során kiegyensúlyozott programokat kell biztosítani, és lehetővé kell tenni, hogy minden fogvatartott az emberi és társas kapcsolatok elégséges szintű fenntartásához szükséges időt tölthessen a zárkáján kívül.

A Bv. tv. alapján a szabadságvesztés végrehajtásának céljai közé tartozik „a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.”¹⁴ A törvény alapján reintegrációs tevékenység az elítéltek munkáltatása, munkaterápiás foglalkoztatása, általános, illetve középfokú iskolai oktatásban való részvétele, a felsőfokú tanulmányok végzése, a szakképzésben való részvétele, a szakmai gyakorlat megszerzése,¹⁵ valamint a szabadidő művelődéssel, sportolással, vallásgyakorlással való hasznos eltöltése.¹⁶

A koronavírus elleni védekezés érdekében hozott rendkívüli szabályok alapján a fogvatartottak munkáltatása a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának döntése alapján szünetelhetett,¹⁷ illetőleg felfüggeszthető volt.¹⁸ A fogvatartottak reintegrációs tevékenységekben – oktatásban, szakképzésben, felnőttképzésben való részvétel, művelődési, önképzési, sportolási lehetőségek igénybe vétele, bv. intézeten kívüli munkavégzés – való részvételének lehetőségét a jogszabályok alapján a bv. intézet parancsnoka korlátozhatta.¹⁹ A látogatás idejére ezeket a korlátozásokat már feloldották.

¹³ 10/A. „A csoportos látogatást – a 10/C. pontban meghatározott kivétellel – a fogvatartottat és látogatóit egymástól elszeparáló, a tiltott tárgyak esetleges átadásának észlelését elősegítő térelválasztó elemmel felszerelt asztaloknál kell végrehajtani.

10/B. Csoportos látogatás során az üdvözlés és elköszönés közben történő érintkezés az I., II. és III. kategóriába sorolt elítéltek, valamint az enyhébb és általános rezsimek kategóriába sorolt letartóztatottak részére engedélyezett a közeli hozzátartozónak minősülő kapcsolattartóikkal. Ebben az esetben a fogvatartottak és kapcsolattartók fokozott átvizsgálása a tiltott tárgyak bejutásának megakadályozása érdekében nem mellőzhető.

10/C. A látogatás során teljes, padlótól mennyezetig épített térelválasztó elemet kell alkalmazni azon fogvatartottak esetében, akik a látogatást megelőző egy évben tiltott tárgy tartásáért fegyelmi fenyítést kaptak. Ebben az esetben a fogvatartott és látogatója között a testi kontaktus minden formája tilos.”

¹⁴ Bv. tv. 83. § (1) bekezdés.

¹⁵ Bv. tv. 83. § (3) bekezdés.

¹⁶ Bv. tv. 164. § (8) bekezdés.

¹⁷ A 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdése alapján a jogszabály 2020. április 6-i hatályba lépését követően az elítélt munkáltatása átmenetileg, a munkába állást akadályozó ok fennállásáig vagy a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának döntése alapján szünetelhetett.

¹⁸ A 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 2020. június 1-jén hatályba lépett módosítása értelmében a 3. § (7) bekezdés ca) pontja alapján a veszélyhelyzetre vagy a veszélyhelyzet során elrendelt járványügyi intézkedésre tekintettel a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka egy vagy több bv. intézet tekintetében felfüggeszthette az elítéltek munkáltatását. A veszélyhelyzet megszüntetését követően a 2020. évi LVIII. törvény 237. § (4) bekezdés ca) pontja alapján ezt a járványügyi intézkedésre vagy az egészségügyi válsághelyzettel összefüggő más okra figyelemmel tehette meg.

¹⁹ A 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 3. § (8) bekezdése, továbbá a veszélyhelyzet megszüntetését követően a 2020. évi LVIII. törvény 237. § (5) bekezdése alapján a bv. intézet parancsnoka korlátozhatta az elítéltek Bv. tv. 122. § b), d), e),

A látogatás idején az Intézetben a fogvatartottak közül 109 fő, azaz a fogvatartottak kb. 11,4 %-a vett részt a munkáltatásban. A költségvetési munkáltatás mellett külső munkát is végeztek.

A munkáltatásban résztvevő fogvatartottak száma munkahely, beosztás és végrehajtási fokozat szerint:

Munkahely	Dolgozók beosztása	Fogvatartás jogcíme
Elítélt konyha	1 szakács, 13 ételkiosztó, tálaló, konyhai kiszegítő	5 fő börtön
		7 fő letartóztatott I. fokú ítéletig
		2 fő fegyház
Állományi konyha	4 ételkiosztó, tálaló, konyhai kiszegítő	2 fő letartóztatott I. fokú ítéletig
		1 fő letartóztatott nem jogerősen elítélt
		1 fő börtön
Fk. elítélt konyha	15 ételkiosztó, tálaló, konyhai kiszegítő	14 fő börtön
		1 fő fogház
Háziműhely	1 fő festő és mázoló, 1 fő karbantartó villanyszerelő, 5 fő lakatos, 1 fő segédmunkás, 1 fő víz- és gázvezeték szerelő	1 fő letartóztatott nem jogerősen elítélt
		2 fő letartóztatott I. fokú ítéletig
		2 fő börtön
		3 fő fegyház
		1 fő fogház
V. GEO Felszerelési Raktár	6 fő raktári munkás	1 fő letartóztatott nem jogerősen elítélt
		1 fő letartóztatott I. fokú ítéletig
		3 fő börtön
		1 fő fogház
Ormoszén Zrt.	9 fő segédmunkás	3 fő börtön
		3 fő büntetőjogi elzárás
		3 fő elzárás
Fk. fodrász	1 fő fodrász	1 fő börtön
Intézeti mosoda	1 fő mosodás, 1 fő kőműves	2 fő börtön
Referencia Mosoda Zrt.	16 fő mosodás	4 fő fogház
		12 fő börtön
Eü. takarító	1 fő takarító	1 fő letartóztatott nem jogerősen elítélt
Karbantartó részleg FK	14 fő segédmunkás	1 fő fogház
		13 fő börtön
Biztonsági osztály udvar	2 fő udvaros	2 fő fogház
Férőhelybővítéses udvar	15 fő udvaros	3 fő letartóztatott I. fokú ítéletig
		2 fő börtön

A dolgozók megoszlása a fogvatartás jogcíme szerint:

Fogvatartás jogcíme	Létszám
Börtön	70 fő

n) és o) pontjában meghatározott jogait; bv. intézeten kívüli munkavégzését, valamint oktatásban, szakképzésben, felnőttképzésben való részvételét.

Szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetés	1 fő
Letartóztatott nem jogerősen elítélt	4 fő
Letartóztatott I. fokú ítéletig	15 fő
Fogház	10 fő
Fegyház	5 fő
Büntetőjogi elzárás	3 fő
Összesen:	109 fő

A látogatás során a megkérdezett fogvatartottaknak nem volt a munkáltatás körülményeivel kapcsolatos panasza, ugyanakkor többen – különösen a nők – jelezték, hogy nincs elég munkalehetőség az Intézetben.

A CPT fentebb hivatkozott általános jelentésében kifejtette²⁰, hogy munka, az oktatás alapvető fontossággal bír a fogvatartottak jóléte szempontjából.

Az Intézetben általános iskolai, gimnáziumi oktatás és szakképzés biztosított, a képzésben összesen 261 fő fogvatartott vesz részt. (167 fő börtön, 13 fő fiatalkorú börtön, 1 fő büntetőjogi elzárás, 14 fő fogház, 2 fő fk. fogház fokozatban, emellett 39 fő I. fokú ítéletig letartóztatott, 11 fő fiatalkorú I. fokú ítéletig letartóztatott, 6 fő nem jogerősen elítélt, 1 fő fiatalkorú nem jogerősen elítélt, illetve 7 fő átváltoztatott pénzbüntetését töltő fogvatartott.) Az Intézetben a Pannon Oktatási Központ Gimnázium, Szakgimnázium, Technikum Szakképző Iskola és Általános Iskola (2400 Dunaújváros Pannon kert 1.) végzi együttműködési megállapodás alapján az általános iskolai és gimnáziumi oktatást, illetve a szakmaképzést.

A tervezett „Kertész” szakmaképzés végül nem került megtartásra, mivel a Pannon Oktatási Központ számára túl alacsony létszámú lett volna az induló csoport, így a képzés kezdetét visszavonták. Az oktatás online és jelenléti oktatási formában zajlik ebben a tanévben is, a szakmaképzés kizárólag jelenléti formában. A fogvatartottak egy része jelenléti oktatásra kerül előállításra Intézet tantermeibe, míg a többi oktatásban résztvevő fogvatartott nyomtatott formában kapja meg az aktuális havi tananyagot, illetve a megoldandó feladatlapokat, amelyeknek értékelését a Pannon Oktatási Központ tanárai végzik.

Az oktatásban résztvevő fogvatartottak megoszlása évfolyam szerint:

Képzés típusa	Évfolyam	Létszám (fő)
Általános iskola	3.osztály	2
	4. osztály	1
	5. osztály	13
	6. osztály	25
	7. osztály	27
	8. osztály	69
Gimnázium	9. osztály	53
	10. osztály	22
	12. osztály	1
Szakképzés	Festő 1. évf.	37
	Festő 2. évf.	11

Az Intézetben több tanfolyamot, csoportfoglalkozást (pl. jobbagyféltekés rajzolás, kreatív műhely, kézimunka szakkör, EFOP 1.3.3. Foglalkozási rehabilitációs program foglalkozásai) is szerveznek a fogvatartottaknak, emellett sportolási lehetőségeket is biztosítanak, pl. pingpong, csocsóasztal.

²⁰ CPT 2. Általános Jelentés [CPT/Inf (92) 3] 47. pont.

Könyvek kölcsönzése folyamatosan biztosított a fogvatartotti könyvtárból. A fogvatartotti konditerem térítés ellenében használható.

A napi 1 óra szabadlevegőn tartózkodás biztosított a fogvatartottaknak sétaudvaron.

Szintén biztosított volt az egyéni és csoportos vallásgyakorlás, az Intézet saját lelkéssel rendelkezik és a több gyülekezet is bejár foglalkozásokat tartani az Intézetbe.

Lehetőség van jóvátételi munka végzésére is, pl. gyermekotthonban tereprendezés, hajléktalanoknak főznek, kézműves tárgyakat készítenek (cérnaképek, hímzés) iskolakezdés alkalmával iskolásoknak.

A fogvatartottak mindennapos TV-nézésről, zenehallgatásról, kártyázásról, sakkjátékról, rajzolásról és levélírásról számoltak be szabadidős programként.

Az NMM felhívja a figyelmet, hogy a szabadságuktól megfosztott személyek számára kiemelt fontosságú az olyan időtöltés, amely segíti a társadalomba való visszailleszkedésüket.

Az NMM felhívja a figyelmet arra, hogy a szabadságuktól megfosztott nők részére ugyanolyan feltételek mellett kell értelmes tevékenységeket (munka, képzés, oktatás, sport, stb.) felkínálni, mint férfitársaik számára, sőt, a körülményektől függően, ha a nők számára nem biztosítanak egyenlő hozzáférést a rezsimben kínált tevékenységekhez, az már kimerítheti a megalázó bánásmód fogalmát.²¹

2.8. Panaszkezelés

A fogvatartottak a büntetés-végrehajtási ügyben vagy a fogvatartással összefüggésben az arra rendszeresített formanyomtatvány használatával kérelmet terjeszthet elő és a kérelemről hozott döntéssel szemben panaszt nyújthatnak be, továbbá egyéb jogorvoslati jog illeti meg őket, melyeket írásban vagy szóban terjeszhetnek elő.²² Az írásban előterjesztett kérelmet a reintegrációs tisztnak kell átadni, a KIOSZK rendszerben kell rögzíteni, vagy a részlegben elhelyezett ládában kell elhelyezni. A kérelemben foglaltak megalapozása, alátámasztása a kérelmező feladata. Személyes meghallgatást kérhet az intézet szervezeti egységének a vezetőjétől. Az intézet parancsnokához írásban, közvetlenül is fordulhat. Formanyomtatványt a reintegrációs tiszttől vagy a körleten szolgálatot teljesítő más személyi állományi tagtól tud a fogvatartott kérni.

A kérelmet, panaszt a fogvatartott visszavonhatja, módosíthatja. Az egyszerű, szakterületi véleményezést nem igénylő esetekben a kérelem ügyintézését 5 munkanapon belül végre kell hajtani, a döntést a fogvatartott részére ki kell hirdetni. Szakterületi véleményezést igénylő esetekben a kérelem ügyintézésének határideje – a Bv. tv. 20. §-ára figyelemmel – 30 nap.²³

Fogvatartásával összefüggő ügyében (kérelem/panasz) – amennyiben a jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik – annak az intézetnek a vezetője dönt, ahol a végrehajtás történik. A kérelem továbbításra kerül az illetékes szervezeti egységhez, arról a szervezeti egység vezetője dönt. A kérelem elbírálásnak általános határideje 30 nap – ha az ügy jellege szükségessé teszi, abban az esetben soron kívül kell azt elbírálni. Az ügyintézési határidő indokolt esetben 30 nappal meghosszabbítható.²⁴

A fogvatartott panaszait az intézet vezetője bírálja el. Az egyes egészségügyi tárgyú panaszügyekben hozott intézetparancsnoki elutasító döntések esetében a szakmai felügyeleti felülvizsgálati eljárás lefolytatása érdekében a határozatot, a panaszbeadványt és a kivizsgálás során keletkezett valamennyi dokumentumot 3 munkanapon belül fel kell terjeszteni a BVOP Egészségügyi Főosztályának. A büntetés-végrehajtási ügyben vagy a fogvatartással kapcsolatos egyéb hivatalból induló eljárások esetén az intézkedésre, döntésre rendelkezésre álló határidő 15 nap, kivéve, ha az ügy jellege soron kívüli elintézését kíván. A bv. intézet parancsnokának döntésével szemben benyújtott panaszok elbírálására az agglomerációs központ vezetője jogosult.

²¹ CPT előírások - Kivonat a 10. Általános Jelentésből [CPT/Inf (2000) 13] 25. pont

²² Házi rend VI. fejezet

²³ Intézet parancsnokának 22/2023. sz. intézkedése 2. és 12., 17-18., 21. pont

²⁴ Házi rend VIII. fejezet

A meghallgatott fogvatartottak alapvetően tisztában voltak a panaszelőterjesztés lehetőségével, módjával. A reintegrációs tisztekhez fordulhattak, ha gondjuk volt, alapvetően segítőkészeknek írták le valamennyien őket, illetve kérelmi lapon tudták megtenni a panaszukat és parancsnoki meghallgatást is lehetett kérni. *Az NMM panaszmechanizmus működése kapcsán nem tárt fel visszasságot.*

2.9. Személyi állomány helyzete (létszám, fluktuáció, munkavégzési körülmények, oktatás)

A látogatás napján az engedélyezett költségvetési létszám 381 fő volt, ebből 10 hivatásos vezető, 65 hivatásos tiszt, 287 hivatásos tiszthelyettes, 17 igazgatási jogviszony és 3 munkaviszony alapján létesített státusz volt betöltve. A tényleges létszám összességében 403 fő (+ 15 fegyveres biztonsági őr), így a feltöltöttség összességében 105%-os, viszont a hivatásos tiszti állományból 9 pozíció betöltetlen volt, illetve viszonylag sokan (23 fő) voltak tartósan távol (pl. az Egészségügyi és Pszichológiai Osztályról tartósan távol volt az alosztályvezető, 1 főápoló, 1 szakorvos, 1 szakasszisztens, illetve egy szakorvosi státusz már eleve betöltetlen volt). Egy reintegrációs tiszt 50-60 fogvatartott ügyeit intézi, szervezi.

A személyi állomány létszáma szervezeti egységenként

		Engedélyezett státusz	Tényleges létszám
Vezetői törzs		3	3
Vezetői közvetlen		1	1
Személyügyi Osztály		8	7
Titkársági Osztály		10	9
Biztonsági Osztály	I. objektum	124	122
	II. objektum	106	106
	Fogvatartott Foglalkoztatási Biztonsági Alosztály	9	9
	osztályvezető	1	1
Fogvatartási ügyek Osztálya	I. objektum	12	13
	II. objektum	28	31
	osztályvezető	1	1
Nyilvántartási Osztály		16	17
Munka és Ellátási Osztály		44	45
Egészségügyi és Pszichológiai Osztály		25	25
Összesen		381	388
<i>Fegyveres biztonsági őr</i>		35	15

A parancsnok elmondása szerint 2022-ben a fluktuáció 11,48 % volt, összesen 54 fő távozott és 36 fő kezdte meg a munkát az Intézetben.

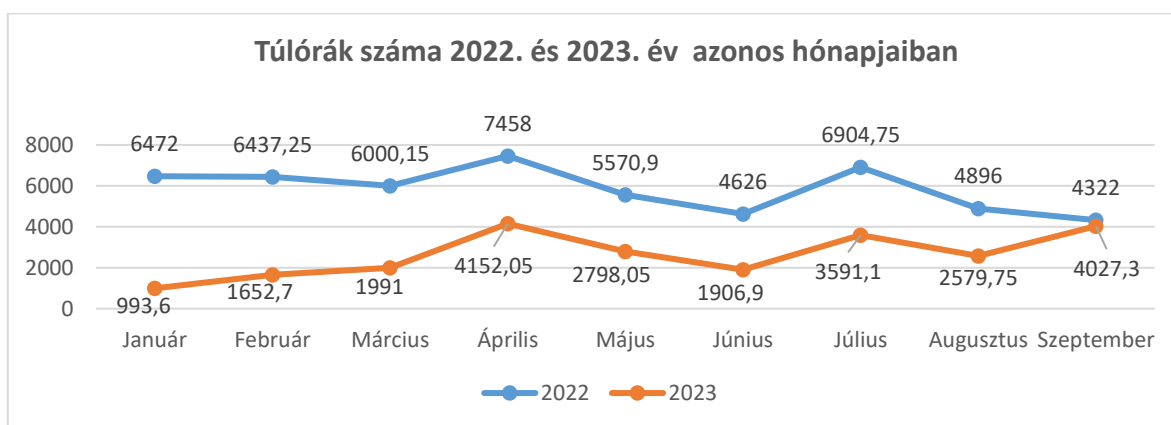
A munkavégzési körülményekkel elégedettek voltak a személyi állomány meghallgatott tagjai, úgy nyilatkoztak, hogy átlagos az adminisztrációs leterheltségük, megfelelő az anyagi ellentételezésük, valamint pozitív a vezetők viszonya az állományhoz.

Az állomány képzése 2023-ban két etapban történt, egyrészt 2023. május 15-26. között 221 fő, majd 2023. szeptember 25- 29. között 361 fő részvételével. Emellett e-learning képzéseket kell elvégeznie az állománynak. Az országos parancsnok utasítása szerint a jövőben csak és kizárólag olyan továbbképzés kerülhet megszervezésre, megtartásra, amely a BM Rendészeti Vezető-kiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály által a Rendészeti Továbbképzési Rendszerben engedélyezésre, akkreditálásra került.

A rendelkezésre bocsátott adatok alapján az Intézetben a fenti körülmények mellett jelentős volt a túlórák száma.

A személyi állomány túlóráinak száma (havi bontásban)

	2022									2023								
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	01	02	03	04	05	06	07	08	09
Vezetők (oszt.v.-ig)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tiszt	344	347	287	606	553	283	404	302	248	123	107	112	165	195	94	134	192	267
Tiszt-helyettes	5826	5641	5436	6555	4798	4130	6315	4473	4038	847	1527	1859	3969	2582	1806	3422	2350	3698
Rendvédelmi alkalmazott	10	8	3	7	7	4	5	16	4	4	5	0	0	0	0	0	3	0
Munkavállaló	293	442	274	290	213	210	181	106	33	20	14	21	19	21	8	35	35	63
Összesen:	6472	6437	6000	7458	5571	4626	6905	4896	4322	994	1653	1991	4152	2798	1907	3591	2580	4027

A fentiekből látható, hogy a 2022. évre jellemző magas túlóra számot sikerült 2023. év elején mérsékelni, azonban az év második felében ismét növekedni kezdett a túlórák száma, különösen a tiszthelyettesi állományban.

A személyi állomány munkavégzési körülményeivel kapcsolatban nem tárt fel visszásságot az NMM, de felhívja a figyelmet, hogy az állomány tartós létszámhiánya, az emiatt szükségessé váló túlmunka és a megnövekedett munkaterhek okozta stressz alkalmas lehet arra, hogy hátrányosan befolyásolja a fogvatartottakkal való bánásmódot, ami veszélyezteti az embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmának érvényesülését.

2.10. A fogvatartottak egymás közti és a személyi állománnyal kapcsolatos viszonya (bánásmód, fogvatartottak jutalmazása és fegyelmi helyzete)

A CPT hangsúlyozza, hogy az örök professzionalizmusához az szükséges, hogy képesek legyenek kulturált és humánus módon bánni a fogvatartottakkal, miközben ügyelnek a biztonságra és a rendre. Az örök és a fogvatartottak közötti konstruktív és pozitív viszony kialakítása csökkenti a bántalmazások veszélyét, növelik a kontrollt és a biztonságot is²⁵.

A fogvatartottak elmondása a szerint az örök korrekten bánnak velük. Legtöbbjük arról számolt be, hogy a személyi állomány tagjaival jó a viszonya. A személyi állomány tagjai nem használnak lealacsonyító kifejezéseket, nem kiabálnak vagy káromkodnak.

A 2022. évi Éves Önértékelő Jelentés²⁶ szerint a tárgyévet megelőző évről áthúzódó, hivatali bűncselekmények körében, bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt indult 14 büntetőügyből 14 büntetőügy vonatkozásában a nyomozás folyamatban van a Debreceni Regionális Nyomozó Ügyészségen. Tárgyévet megelőző évről áthúzódó hivatali visszaélés miatt 1 esetben a nyomozás ugyancsak folyamatban van. Tárgyévet megelőző évről

²⁵ CPT 11. általános jelentés [CPT/Inf (2001) 16] 26. pont.

²⁶ 2022. évi Éves Önértékelő Jelentés 25-26. o

áthúzódó katonai bűncselekmények körében, kötelességszegés szolgálatban bűncselekmény miatt indult büntetőügyben 2 esetben a nyomozás folyamatban van, szolgálati feladat alóli kibúvás vétsége miatt indult büntetőügyben 1 esetben a nyomozás lezárult 1 esetben pedig folyamatban van. Egyéb szolgálati viszonnal összefüggő bűncselekmények körében, a tavalyi évről áthúzódó bűncselekmények vonatkozásában 1 esetben közokirat hamisítás büntettének megalapozott gyanúja miatt, a nyomozás lezárult, az érintett személy jogviszonya megszűnt. Nem a szolgálattal összefüggő, a tavalyi évről áthúzódó bűncselekmények tekintetében 1 esetben a Miskolci Törvényszék csoportosan elkövetett garázdaság miatt egy napi tétel összeg 2000 (kettőezer) forint, így végösszeg 300 000 (háromszázezer) forint pénzbüntetést szabott ki, az érintett személy jogviszonya méltatlansággal megszűnt.

Évek	büntetőügyek száma	feljelentés elutasítása	nyomozás megszüntetése	elmarasztalás	folyamatban van év végén
2020.	8	0	0	0	18
2021.	6	0	2	1	21
2022.	22	3	0	3	36

A tárgyévben hivatali bűncselekmények körében, bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt 13 esetben indult büntetőügy. A büntetőügyekben jelenleg a nyomozás 12 esetben folyamatban van, 1 esetben a feljelentést a Debreceni Regionális Nyomozó Ügyészség elutasította. Hivatali visszaélés bűncselekmény gyanúja miatt 1 esetben indult büntetőügy, amelyben a nyomozás folyamatban van. Tárgyévben katonai bűncselekmények körében, kötelességszegés szolgálatban vétségének gyanúja miatt 2 esetben indult büntetőügy, amelyekből egy esetben a Debreceni Regionális Nyomozó Ügyészség a feljelentést elutasította, egy esetben pedig folyamatban van a nyomozás. Szolgálati feladat alóli kibúvás vétségének gyanúja miatt két esetben indult büntetőügy, a nyomozás mindkét esetben folyamatban van. Egyéb, szolgálati viszonnal összefüggő bűncselekmények körében 1 esetben indult büntetőügy, a feljelentést a Debreceni Regionális Nyomozó Ügyészség elutasította. Nem szolgálati viszonnal összefüggő bűncselekmények körében, közlekedési bűncselekmény miatt 1 esetben indult büntetőügy, amelyben a nyomozás folyamatban van.

A tárgyévet megelőző évről áthúzódó 2 méltatlansági eljárás volt, amelyek közül az egyik esetben az intézet parancsnoka nem állapította meg a személyállományi tag méltatlanságát, 1 esetben pedig a hivatásos szolgálatra való méltatlanság megállapításra került és a személyállomány tagjának szolgálati viszonya megszüntetésre került. Tárgyévet megelőző évről áthúzódó 2 fegyelmi eljárás van, amelyek a büntető eljárás idejére felfüggesztésre kerültek.

Évek	fegyelmi ügyek száma	eljárás megszüntetése	figyelmeztetés eljárás mellőzésével	figyelmeztetés eljárásban	feddés	megrovás	pénzbírság
2020.	4	1	3	0	1	1	0
2021.	22	2	14	2	7	2	1
2022.	25	3	8	3	7	0	1

Tárgyévben 4 esetben indult méltatlansági eljárás, szolgálaton kívül elkövetett cselekményekkel összefüggésben, amelyből 3 esetben az eljárás felfüggesztésre került folyamatban lévő szabálysértési vagy büntetőeljárás idejére, 1 esetben pedig folyamatban van. Tárgyévben figyelmeztetésre eljárás mellőzésével 8 esetben került sor, fegyelmi eljárás fegyelemsértés miatt 25 esetben indult. Figyelmeztetésre eljárásban 3 esetben került sor. Feddés fenytés kiszabására 7 esetben került sor. Megrovás kiszabására nem került sor.

A parancsnok tájékoztatása szerint 2023-ban a látogatás napjáig a személyi állomány vonatkozásában két esetben indult büntető eljárás, bántalmazás hivatalos eljárásban gyanúja miatt ismeretlen elkövetővel szemben. 2023. évben 13 esetben indult fegyelmi eljárás szolgálati kötelezettség vétkes megszegése miatt. Négy esetben késés, egy esetben hanyag munkavégzés, két

esetben ellenőrzés elmulasztása, egy esetben előjárói kötelezettség elmulasztása, illetve három esetben szolgálati kötelezettség vétkes megszegése miatt.

A fenti adatok alapján a bántalmazás hivatalos eljárásban ügyek, illetve a fegyelmi cselekmények esetszáma az utóbbi időben csökkenő tendenciát mutat (2021:14; 2022:13; 2023:2), ugyanakkor ez még mindig jóval magasabb a kívánatos zero esetszámhoz képest.

A fogvatartottak egymás közötti verbális, fizikai vagy szexuálisan bántalmazásáról egyik meghallgatott fogvatartott se számolt be, ugyanakkor a fegyelmi eljárások számai azt mutatják, hogy az Intézetben történnek egymás sérelmére elkövetett bántalmazások. A személyzet meghallgatott tagjai szerint a fogvatartottak közötti feszültség leggyakoribb oka a területi származás kérdése (szabolcsiak, pestiek és a borsodiak között indokolatlanul nagy a feszültség), amit próbálnak kezelni.

A 2022. évi Éves Önértékelő Jelentés²⁷ szerint az Intézetben leggyakrabban előforduló fegyelmi cselekmény az állami tulajdon rongálása volt, amely javarészt abból ered, hogy a fogvatartottak a tisztacsere, valamint az átszállítások során nem tudtak hiánytalanul elszámolni a részükre kiadott egyéni felszerelési tárgyakkal, illetve azokat megrongált állapotban adták le. Az I. Objektumban 16 esetben, a II. Objektumban 16 alkalommal éltek feljelentéssel a szabálysértési hatóságnál rongálás miatt, 6 esetben 8 fővel szemben fogvatartott társ sérelmére elkövetett 8 napon túl gyógyuló bántalmazás miatt élt feljelentéssel az intézet bűncselekmény gyanúja miatt.

A fegyelmi és jutalmazási helyzet az Intézetben:

Fegyelmi határozat	I. Objektum		II. Objektum	
	2021.év	2022. év	2021.év	2022.év
kioktatás	10	10	45	17
feddés	18	38	24	61
személyes szükségletre fordítható összeg csökkentése	15	19	64	45
magánelzárás	7	15	10	28
bv. programoktól való eltiltás	-	-	-	5
többletszolgáltatások megvonása	-	-	-	-
megszüntette	9	12	16	15
szabadult	2	9	7	17
megtagadva	6	3	4	4
összevonva	-	3	7	5
folyamatban van:	3	5	1	10
felfüggesztve	-	-	-	1
elhalálozott		4	-	-
Összesen	70	118	178	208

Jutalmak	I. Objektum		II. Objektum	
	2021. év	2022.év	2021. év	2022. év
dicséret	61	24	195	134
kondicionáló terem használatának díjmentes biztosítása	-	-	-	-
telekommunikációs eszköz útján történő kapcsolattartás soron kívül	-	22	-	21
soron kívüli látogató fogadás Látogatási idő meghosszabbítása	-	-	-	-
személyes szükségletre fordítható összeg növelése	-	-	2	5

²⁷ 2022. évi Éves Önértékelő Jelentés 9. o

pénzjutalom	-	10	-	9
a végrehajtott fenyítés nyilvántartásból való törlése	-	1	-	1
jutalom kimaradás	-	-	-	-
elutasítva	-	6	-	-
Összesen:	61	63	197	170

Az Intézet parancsnoka szerint a személyes szükségletekre fordítható összeg növelése nem releváns a fogvatartottak körében, hisz anyagi helyzetük alapján nem tudják érvényesíteni azt, így nem élnek meg jutalomként, esetükben a jutalmazás formálissá válna, elveszítené motiváló erejét.

A fenti számok alapján a fegyelmi eljárások száma 2022. évben jelentősen megemelkedett, aminek a fegyelmi események számának emelkedése mellett a jobb felderítési arány is lehet az indoka.

A fogvatartottakkal szembeni bánásmód, illetve a fogvatartottak egymással szembeni bánásmódja kapcsán rendszerszintű problémát nem észlelt az NMM a vizsgált intézményben, ugyanakkor felhívja a figyelmet, hogy az Intézetnek mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a fogvatartottakat érő kínzás, az embertelen, megalázó bánásmód, bántalmazás előfordulását megelőzze a fogvatartottak egymás közötti viszonyában is. A megelőzésnek magában kell foglalnia:

a) egyrészt a személyi állomány megfelelő képzését (és ennek keretében az ismeretanyag elsajátításának az ellenőrzését is), és az ismeretanyag gyakorlatba építését. A fogvatartottakkal közvetlenül érintkező személyi állomány oktatásnak ki kell terjedni továbbá a fogvatartottak sérülése nélküli, elfogadott korlátozó és kényszerítő technikákra, és ezen technikáknak a jogszerűségi határaitra (azaz arra, hogy ezen technikák csak az ellenállás/ellenszegülés megtöréséig, az erőszak továbbfolytatásának megakadályozásához szükséges mértékben alkalmazhatóak), illetve a fogvatartottaknak az egymás sérelmére elkövetett erőszakos cselekményeiknek az azonosítási módjaira és az ilyen esetben követendő eljárásra is.

b) másrészt magában kell, hogy foglalja az esetleges bántalmazást (akár fogvatartott, akár a személyi állomány részéről történt a bántalmazás) követő szakszerű dokumentálást (beleértve az egészségügyi állapot, sérülések rögzítését) és az elkövető felelősségre vonását.

3. Összefoglalás

A Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet típusa és rendeltetése alapján kettős funkciójú bv. intézet. Alaptevékenysége külön kijelölés által meghatározott körben letartóztatással, biztonsági és egyéb fontos okból elhelyezett elítéltek szabadságvesztésével, az elzárással összefüggő büntetés-végrehajtási feladatok végrehajtása.

A látogatás napján az I. objektumban 258 fő, II. objektumban pedig 699 fő volt elhelyezve, összesen 957 fő. 9 fő volt a látogatás idején reintegrációs, 2 fő pedig otthonápolási őrizetben. További 22 fő külföldi volt reintegrációs őrizetbe helyezve. Az Intézetben tartózkodó fogvatartottak közül 25 fő volt külföldi állampolgár, jellemzően a környező államok polgárai.

A fogvatartottak befogadásával kapcsolatban a vizsgálat nem tárt fel alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt.

Az NMM az elhelyezési körülményekés kapcsán nem tapasztalt visszásságot. A látogatás idején az egy fogvatartottra jutó élettér megfelelt mind a hazai jogszabályok, mind a nemzetközi standardok minimális élettérre vonatkozó előírásainak. Ugyanakkor a vizesblokkok és zárkán belüli mellékhelyiségek falazata felújításra szorul. A kártevők jelenléte sérti a kínzás, kegyetlen és megalázó bánásmód tilalmának követelményét.

Az NMM újra felhívja a figyelmet, hogy a fogvatartott nőekkel való bánásmódra vonatkozó ENSZ dokumentum, a Bangkoki Szabályok 5. pontja értelmében a fogvatartott nők esetében biztosítani kell a speciális higiéniai szükségleteik kielégítéséhez szükséges eszközöket, beleértve e körbe az térítésmentes intimbetéteket is. Ebbe az is beletartozik, hogy megfelelő mennyiségben álljon

rendelkezésre a fogvatartott számra az intimbetét/tampon. Az Európai Börtönszabályok 34.1 pontja szerint pozitív intézkedéseket kell hozni a fogvatartott nők sajátos szükségleteinek kielégítése érdekében. A CPT rámutatott, hogy az, ha nem gondoskodnak a nők alapvető higiéniai szükségleteiről – mint az intim higiéniai termékek, pl. betét és tampon biztosítása – már önmagában is megalázó bánásmódot jelent. Tekintettel arra, hogy a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága 2024. május 29-én úgy nyilatkozott, hogy az NMM jelentésének hatására valamennyi bv. intézetre kiterjedően módosították a fogvatartottak birtokában tartható tárgyak listáját, e körben az NMM nem fogalmaz meg ajánlást a jelentésben.

A rendelkezésre bocsátott étlapok szerint az alapnorma szerinti étkezés energiatartalma messze meghaladja az ajánlott mennyiséget (kb. 3000-3500 kcal), ami a mozgásszegény életforma mellett növeli az elhízás veszélyét. Az NMM felhívja a figyelmet arra, hogy „a jobb minőségű ételmezésnek közismerten pozitív hatása van a fogvatartottak hangulatára”, ami hozzájárulhat az egymás közötti, illetőleg a személyi állománnyal való kapcsolatukban kialakuló konfliktusok csökkenéséhez, illetve egészségmegőrző hatása is van.

A kiéteztetéssel kapcsolatban az NMM nem állapított meg alapjoggal összefüggő visszásságot.

A vizsgálat a fogvatartott személyek egészségügyi és pszichológiai ellátásával kapcsolatban alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem tárt fel.

Az Alaptörvény VI. cikkében biztosított családi élethez való joggal és a III. cikkben foglalt megalázó bánásmód tilalmával összefüggő visszásságot eredményezhet, ha a fogvatartottak csak úgy találkozhatnak a hozzátartozóikkal, hogy őket teljes mértékben egy plexifal választja el egymástól. Tekintettel arra, hogy a BVOP időközben 2024. július 1-vel módosította a látogatás végrehajtásának eljárási szabályairól szóló 12/2020 (IV. 24.) BVOP utasítást, valamint 2025. március 1-jétől módosulnak a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény vonatkozó rendelkezései, az NMM a jelen jelentésben nem fogalmaz meg ajánlást a látogatófogadás kapcsán. A kapcsolattartás egyéb – fentebb leírt – formáival kapcsolatban az NMM nem tárt fel alapjoggal összefüggő visszásságot.

Az NMM felhívja a figyelmet, hogy a szabadságuktól megfosztott személyek számára kiemelt fontosságú az olyan értelemszerű időtöltés, amely segíti a társadalomba való visszailleszkedésüket. Az NMM felhívja a figyelmet arra, hogy a szabadságuktól megfosztott nők részére ugyanolyan feltételek mellett kell értelmes tevékenységeket (munka, képzés, oktatás, sport, stb.) felkínálni, mint férfitársaik számára, sőt, a körülményektől függően, ha a nők számára nem biztosítanak egyenlő hozzáférést a rezsimben kínált tevékenységekhez, az már kimerítheti a megalázó bánásmód fogalmát.

Az NMM panaszmechanizmus működése kapcsán nem tárt fel visszásságot.

A személyi állomány munkavégzési körülményeivel kapcsolatban nem tárt fel visszásságot az NMM, de felhívja a figyelmet, hogy az állomány tartós létszámihiánya, az emiatt szükségessé váló túlmunka és a megnövekedett munkaterhek okozta stressz alkalmas lehet arra, hogy hátrányosan befolyásolja a fogvatartottakkal való bánásmódot, ami veszélyezteti az embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmának érvényesülését.

A fogvatartottakkal szembeni bánásmód, illetve a fogvatartottak egymással szembeni bánásmódja kapcsán rendszerszintű problémát nem észlelt az NMM a vizsgált intézményben, ugyanakkor felhívja a figyelmet, hogy az Intézetnek mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a fogvatartottakat érő kínzás, az embertelen, megalázó bánásmód, bántalmazás előfordulását megelőzze a fogvatartottak egymás közötti viszonyában is. A megelőzésnek magában kell foglalnia:

a) egyrészt a személyi állomány megfelelő képzését (és ennek keretében az ismeretanyag elsajátításának az ellenőrzését is), és az ismeretanyag gyakorlatba építését. A fogvatartottakkal közvetlenül érintkező személyi állomány oktatásnak ki kell terjedni továbbá a fogvatartottak sérülése nélküli, elfogadott korlátozó és kényszerítő technikákra, és ezen technikáknak a jogszerűségi határait (azaz arra, hogy ezen technikák csak az ellenállás/ellenszegülés megtöréséig, az erőszak továbbfolytatásának megakadályozásához szükséges mértékben alkalmazhatóak), illetve a fogvatartottaknak az egymás sérelmére elkövetett erőszakos cselekményeiknek az azonosítási módjaira és az ilyen esetben követendő eljárásra is.

b) másrészt magában kell, hogy foglalja az esetleges bántalmazást (akár fogvatartott, akár a személyi állomány részéről történt a bántalmazás) követő szakszerű dokumentálást (beleértve az egészségügyi állapot, sérülések rögzítését) és az elkövető felelősségre vonását.

4. Ajánlások, javaslatok

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem az Intézet parancsnokát, hogy

1. tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az élelmezés során az ételek energiatartalma napi szinten ne haladja meg jelentősen a rendeletben ajánlottat;
2. tegye lehetővé, hogy a női fogvatartottak is nagyobb számban részt vehessenek a munkáltatásban, illetve egyéb programokat (képzés, oktatás, sport, stb.) is szervezzenek nekik;
3. tegye meg a szükséges intézkedéseket az Intézet üres álláshelyeinek betöltése érdekében;
4. tegye meg a szükséges intézkedéseket a közös vizes blokkok, illetve a zárkák mellékhelyiségeinek felújítása érdekében;
5. tegye meg a szükséges intézkedéseket az ágyipoloska fertőzöttség visszaszorítása érdekében.

Budapest, 2025. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos